

Ο Ιερομάρτυρας Αρχιεπίσκοπος Κυπριανός (+ 9 Ιουλίου 1821) - μέρος 1ο

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Θερμές ευχαριστίες εκφράζω προς τον Γυμναστικό Σύλλογο Στροβόλου «Κεραυνός», και όλους εσάς, που μου κάματε την τιμή σήμερα να ευρίσκομαι εδώ μαζί σας. Κι είναι ιδιαίτερα συγκινητική αυτή η ημέρα, η 9η Ιουλίου, διότι η περιοχή της ευρύτερης Λευκωσίας, στην οποία βρισκόμαστε, ταυτίστηκε με τους αγώνες και με τα αίματα των μαρτύρων της πίστεως και της πατρίδος την περίοδο της τουρκοκρατίας. Αλλά και ο Στρόβολος, η γενέτειρα του εθνομάρτυρος και ιερομάρτυρος Κυπριανού, έτυχε ιδιαίτερης τιμής και ευλογίας από το μαρτύριό του, συνδεόμενος με την ιστορία και την πορεία του, αλλά και με την ιερά μονή Μαχαιρά, της οποίας ο Κυπριανός υπήρξε γνήσιο τέκνο.

Η Ιερά Βασιλική και Σταυριπηγιακή Μονή Μαχαιρά, Λευκωσία Κύπρος

Αποδεχόμενος την πρόσκληση να μιλήσω για τον ιερομάρτυρα Κυπριανό, τον αρχιεπίσκοπο, αισθάνθηκα ότι είναι μεγάλη ευθύνη να μιλά κανείς για ιστορικά γεγονότα και για πρόσωπα του ύψους του Κυπριανού, σε μια εποχή μάλιστα που μοιάζει με την δική τους. Καί είναι ευθύνη μεγάλη, διότι δεν θα κάνουμε απλώς μια ιστορική αναδρομή στα διάφορα γεγονότα της ζωής ενός ανθρώπου, ενός αρχιεπισκόπου, ενός πραγματικά ρωμιού, ο οποίος θυσιάσε τον εαυτό του υπέρ του λαού του, αλλά θα πρέπει να αφήσουμε τα γεγονότα και τα πρόσωπα να μιλήσουν στις καρδιές μας και στην εποχή μας. Πρέπει ν' ακούσουμε τον λόγο του Κυπριανού, για να μπορέσουμε κι εμείς να συνεχίσουμε τον δικό μας αγώνα, εάν θέλουμε αυτός να έχει αίσιο τέλος για τον τόπο μας, την Εκκλησία μας, την πατρίδα μας, την Ρωμιοσύνη.

Θα πώ λίγα λόγια για την ζωή του αρχιεπισκόπου Κυπριανού, για να ενημερωθούμε, και εν συνεχεία θα σταθώ σε μερικά σημεία από την ζωή του, τα οποία νομίζω ότι έχουν να μας πούν σήμερα κάτι περισσότερο. Ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός γεννήθηκε εδώ στον Στρόβολο το 1756. Γονείς του ήσαν ο Γεώργιος και η Μαρία². Σε νεαρή ηλικία, φλεγόμενος από τον πόθο του Θεού και την αγάπη προς την Εκκλησία, πήγε στην μονή Μαχαιρά, όπου αφιέρωσε τον εαυτό του. Στο ίδιο μοναστήρι ασκήτευε και ο θεϊός του, ιερομόναχος και οικονόμος Χαράλαμπος³. Σ' αυτό το μοναστήρι, ο Κυπριανός, άρχισε να δέχεται την ασκητική αγωγή της παράδοσης της Εκκλησίας, να θέτει μέσα στον εαυτό του όλα τα αγαθά σπέρματα της ορθόδοξης παράδοσής μας και να χαράσσει την μελλοντική του πορεία.

Αργότερα, κατέβηκε στον Στρόβολο, όπου σπούδασε τα γράμματα στο Ελληνομουσείο της Αρχιεπισκοπής. Σε ηλικία 27 ετών χειροτονήθηκε διάκονος στην μονή της μετανοίας του. Λίγο αργότερα η μονή, εκτιμώντας τα μεγάλα χαρίσματα και προτερήματά του, του ανέθεσε το υπεύθυνο διακόνημα να πορευθεί μαζί με τον θείο του, τον οικονόμο Χαράλαμπο, στην Μολδοβλαχία, για να επιστατήσει τους εκεί εράνους που θα γίνονταν για βοήθεια της μονής, η οποία, τότε, διήρχετο τεράστια οικονομική κρίση, όπως, βέβαια, και όλος ο κόσμος της Κύπρου.

Στην Βλαχία ο Κυπριανός χειροτονήθηκε πρεσβύτερος, και διορίστηκε από τον ηγεμόνα της, Μιχαήλ Σούτσο, εφημέριος της ηγεμονικής εκκλησίας του Ιασίου. Παρέμεινε εκεί 19 ολόκληρα χρόνια, και παρακολούθησε μαθήματα στην ελληνική Σχολή του Ιασίου. Παρέδωσε τον εαυτό του στην παιδεία, στην εκμάθηση, την σωστή εκμάθηση της ιστορίας και της θεολογίας της Εκκλησίας. Αργότερα, όταν επέστρεψε στην Κύπρο, ήταν γεμάτος με πνευματικές γνώσεις και πνευματικά αγαθά. Εν συνεχεία επανήλθε στον Στρόβολο, όπου ανέλαβε την διεύθυνση και την φροντίδα του μετοχίου της μονής Μαχαιρά, το οποίο, κατά πάσαν πιθανότητα, είναι η σημερινή εκκλησία της Παναγίας της Χρυσελεούσης Στροβόλου. Και εδώ, λόγω και της καταγωγής του, επέδειξε τεράστια φροντίδα. Οι αρετές του και η προσωπικότητά του έγιναν αιτία, πολύ σύντομα να θεωρηθεί ένα σημαντικό για την Λευκωσία πρόσωπο. Συνδέθηκε με τον αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο και τον δραγουμάνο Κορνέσιο Χατζηγεωργάκη.

Τό ότι η παρουσία του στην Λευκωσία και τον εκκλησιαστικό και τον εθνικό χώρο ήταν σημαντική, φάνηκε αργότερα, έντονα μάλιστα, όταν, κατά τον Μάρτιο του 1804, έγινε μία επανάσταση των τούρκων κατά του αρχιεπισκόπου και των χριστιανών, λόγω μιάς βαριάς φορολογίας. Καί θεώρησαν αυτοί (οι τούρκοι) ότι βρήκαν ευκαιρία να αρπάξουν χρήματα και ο,τιδήποτε άλλο από την Εκκλησία και τους προύχοντες του τόπου. Έγινε μία στάση στην Λευκωσία, η οποία εγκυμονούσε τεράστιους κινδύνους, μέχρι που αναγκάστηκε η υψηλή Πύλη να στείλει δύο χιλιάδες στρατιώτες, για να πολιορκήσουν την Λευκωσία και να καταστείλουν την στάση. Ο τόπος πραγματικά περιήλθε σε μεγάλη δυσκολία. Ο Κυπριανός, αν και οικονόμος, τότε, της Αρχιεπισκοπής, και ιερομόναχος, και κηδεμόνας του εδώ μετοχίου του Μαχαιρά, εν τούτοις έπαιξε μεγάλο ρόλο και συμβίβασε τα πράγματα. Ήταν ο συνδετικός κρίκος κι ο συμβιβαστικός άνθρωπος μεταξύ των πολιορκητών τούρκων στρατιωτών και των πολιορκημένων εντός της Λευκωσίας. Καί κατάφερε να φέρει την ειρήνη στον τόπο και να διασφαλίσει τους υπάρχοντες χριστιανούς, αλλά και τους τούρκους στασιαστές. Χύθηκε τότε αρκετό τουρκικό αίμα, παρά την διαμεσολάβηση του Κυπριανού, πράγμα το οποίον ως φαίνεται, οι τούρκοι, του το χρωστούσαν αργότερα, στην εξέλιξή του στον αρχιεπισκοπικό

θρόνο.

Στην Εκκλησία, παράλληλα, υπήρχε μία μεγάλη δυσκολία, διότι ο αρχιεπίσκοπος Χρύσανθος ευρίσκετο σε πολύ μεγάλη ηλικία και τα πράγματα της Αρχιεπισκοπής ήσαν αδιοίκητα. Δύο εκ των μητροπολιτών, ο Πάφου Χρύσανθος και ο Κιτίου Χρύσανθος, ήσαν ανεψιοί, αδελφότεκνοι δηλ. του αρχιεπισκόπου, και φαίνεται ότι και στην Εκκλησία επικρατούσε κάποιας μορφής αναρχία. Αδιοίκητος φαινόταν η Εκκλησία, μέχρι που πάρα πολλοί χριστιανοί απευθύνθηκαν στην υψηλή Πύλη, εκφράζοντας παράπονα για την δυσκολία στην οποία ευρίσκετο η Αρχιεπισκοπή Κύπρου. Καί όχι μόνον αυτό, αλλά και εκ του ότι ο τότε γηραιός αρχιεπίσκοπος Χρύσανθος δεν εδέχετο να αποχωρήσει από τον θρόνο του, ώστε να μπορέσει η Εκκλησία να ξαναβρεί τον εαυτόν της. Η υψηλή Πύλη με διαταγή της, εξόρισε τον αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο στην Εύβοια, μαζί με τον μητροπολίτη Κιτίου Χρύσανθο, τον ανεψιό του, και διέταξε ο βεζύρης να χειροτονηθεί ως αρχιεπίσκοπος Κύπρου ο Κυπριανός και ως μητροπολίτης Κιτίου ο Μελέτιος. Αυτό, είχε βέβαια την κοσμική κάλυψη, εκκλησιαστικώς όμως δεν μπορούσε να γίνει, διότι θα θεωρείτο αντικανονική ενέργεια. Γι' αυτό τον λόγο ούτε ο Κυπριανός εδέχθη την χειροτονία, αλλά περίμεναν, μέχρις ότου η μεγάλη του Χριστού Εκκλησία, δηλαδή το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως, αποφανθεί περί του πρακτέου.

Εν τώ μεταξύ, ο αρχιεπίσκοπος Κύπρου Χρύσανθος πέθανε στην εξορία, και έτσι άνοιξε ο δρόμος της χειροτονίας του Κυπριανού, εκδοθείσης και σχετικής προς τούτο άδειας του Πατριαρχείου. Χειροτονήθηκε αρχιεπίσκοπος Κύπρου από τον αρχιεπίσκοπο του Σινά Κωνστάντιο, τον μητροπολίτη Κυρηνείας Ευγένιο και τον επίσκοπο Τριμυθούντος Σπυρίδωνα, αναλαμβάνοντας ταυτόχρονα την διοίκηση και την ποιμαντορία της Εκκλησίας. Περιττό να πούμε ότι σ' αυτή την κατάσταση η Αρχιεπισκοπή Κύπρου και όλη η Εκκλησία ευρίσκετο σε δεινή περιπέτεια. Οι ιστορικοί μας αναφέρουν ότι από πλευράς οικονομικής η Αρχιεπισκοπή ήταν σε αθλία κατάσταση.

Παρέλαβε ο Κυπριανός, λέει η ιστορία, τρία εκατομμύρια, διακόσιες ογδόντα πέντε χιλιάδες, οκτακόσια εβδομήντα γρόσια χρέος, το οποίο η Αρχιεπισκοπή χρωστούσε δεξιά και αριστερά. Στον κώδικα της αρχιεπισκοπής, δίπλα απ' αυτό το υπέρογκο ποσόν, σημείωσε με δικά του γράμματα ο αρχιεπίσκοπος Κυπριανός, εκφράζοντας τον πόνο και την αγωνία του, τα εξής: «ΐλεως γενοῦ ἡμῖν, Κύριε, καὶ ἐπὶ τούτῳ». Δηλαδή, «νά μας λυπηθείς, Θεέ μου, και σ' αυτή την δύσκολη κατάσταση». Είναι σημαντικές αυτές οι λεπτομέρειες της ζωής του Κυπριανού, γιατί μέσα απ' αυτές, αφ' ενός μὲν εξάγεται το ήθος του ανδρός, αφ' ετέρου δε καθίστανται για μας πραγματικά σημεία, τα οποία μπορούν να μας καθοδηγήσουν και μέσα στην σημερινή δύσκολη εποχή, την οποία διάγομε.

Στις 30 'Οκτωβρίου του 1810, λοιπόν, ο Κυπριανός γίνεται αρχιεπίσκοπος. Αμέσως αρχίζει το ποιμαντορικό του έργο με πάρα πολλούς αγώνες. Γνωρίζει επακριβώς τις ανάγκες του ποιμνίου του ξέρει, σαν καλός πατέρας και σαν καλός ποιμένας, να περιθάλπει το ποίμνιό του, και να το περιφρουρήσει από πάσης απόψεως, από τις αιρέσεις π.χ., οι οποίες άρχισαν, τότε, να προβάλλουν. Γι' αυτό και εξέδωσε αφορισμό κατά των μασώνων στην Λάρνακα. Εν συνεχεία, βλέποντας τον λαό να μαστίζεται από την πανώλη και τις ακρίδες και από άλλες ασθένειες, εξαπέλυσε εγκυκλίους, δίδαξε τον λαό σωστά πώς να αντιμετωπίζει τα πράγματα αυτά, έδωσε εικόνες του αγίου Χαραλάμπους και του αγίου Τρύφωνος σε όλες τις εκκλησίες, ή τουλάχιστον στις περισσότερες, για να προτρέψει τον λαό να έχει ελπίδα στον Θεό και στους αγίους, και απ' αυτόν να περιμένει, μαζί με την βοήθεια της επιστήμης, την απαλλαγή από τα δεινά, τα οποία εφάινοντο να τον βασανίζουν.

Ταυτόχρονα, δίπλα από την Αρχιεπισκοπή, στον μπαξέ, σε κήπο της μονής Μαχαιρά, ίδρυσε την Ελληνική Σχολή, το σημερινό Παγκύπριο Γυμνάσιο, το οποίο τελείωσε το 1812. Με πολύ πόθο και ενδιαφέρον έκτισε το σχολείο αυτό, παρ' όλα τα δυσβάστακτα χρέη, για να μπορούν οι έλληνες της Κύπρου να παιδεύονται στα γράμματα και να καλλιεργούνται στον πολιτισμό.

Η πορεία του χρόνου ήταν τραγική για τον Κυπριανό. Γιατί προχωρούμε σταθερά προς το 1821. Αρχίζει στον ελληνικό χώρο να ετοιμάζεται η εξέγερση των ελλήνων, των υποδούλων ελλήνων. Η Φιλική Εταιρεία ήταν αυτή, η οποία ετοίμασε όλην αυτή την πορεία προς την επανάσταση. Ήλθαν στην Κύπρο απεσταλμένοι, οι οποίοι πλησίασαν τον Κυπριανό και του μίλησαν για την εξέγερση, θέλοντας να συμμαχήσει ο Κυπριανός μαζί τους, ώστε και η Κύπρος να εξεγερθεί. Ο Κυπριανός, με την σοφία, την σύνεση και την πείρα, η οποία τον διέκρινε, κατάλαβε ότι αυτό ήταν πάρα πολύ επικίνδυνο, και μοιραία θα καταδικαζόταν σε αποτυχία. Γι' αυτό τον λόγο εξήγησε στους φιλικούς ότι δεν μπορούσε στην Κύπρο να γίνει εκείνη την στιγμή επανάσταση. Υποσχέθηκε οικονομική βοήθεια, πράγμα το οποίον έπραξε, και παρέμεινε στον τόπο του, στην θέση του, περιμένοντας την έκβαση των γεγονότων.

Τό 1820 διορίζεται από την υψηλή Πύλη ως διοικητής της Κύπρου, ο Κίουτσιούκ Μεχμέτ, ο οποίος έτρεφε άσπονδο μίσος κατά των χριστιανών και είχε ακόρεστη επιθυμία να πάρει τις περιουσίες των δημογερόντων, των προεστώτων και της Εκκλησίας. Με διάφορες προφάσεις προσπαθούσε να πείσει την υψηλή Πύλη ότι και στην Κύπρο άρχισαν τα πράγματα να γίνονται επικίνδυνα. Στην αρχή δεν το πετύχαινε, διότι η Κύπρος, όπως γράφει σ' ένα γράμμα του ο σουλτάνος, δεν έδωσε παραδείγματα τέτοιας διαγωγής απέναντι στην υψηλή Πύλη. Παρά τούτα, όμως, λίγο αργότερα, όταν το 1821 ένας αρχιμανδρίτης, ο Θεοφύλακτος Θησέας,

άρχισε να μοιράζει προκηρύξεις και φυλλάδια για την επανάσταση εναντίον των τούρκων, αυτό έγινε αιτία, ώστε να πεισθεί, πλέον, η υψηλή Πύλη ότι και στην Κύπρο τα πράγματα έγιναν επικίνδυνα.

Ο Κυπριανός εξαπέλυσε μίαν εγκύκλιο στις 22 Απριλίου 1821, με την οποία προέτρεπε τους ρωμιούς να παραδώσουν στους τούρκους όλα τα όπλα που είχαν στην κατοχή τους. Καί, ένα-δύο μήνες αργότερα, τον Μάϊο, εξαπέλυσε και άλλη εγκύκλιο, με την οποία προέτρεπε τους ρωμιούς χριστιανούς να είναι πάρα πολύ προσεκτικοί στην διαγωγή τους, προσεκτικοί μέχρι λεπτομερείας, ακόμα και στα ρούχα που φορούσαν, να μην είναι προκλητικά, να είναι συνετοί και πολύ σώφρονες, διότι και η παραμικρή απροσεξία θα ήταν μοιραία και για τους ίδιους και για τον τόπο.

Βέβαια, τα πράγματα προχωρούσαν, και φθάνουμε στην 9ην Ιουλίου του 1821, οπότε ο Κιουτσιούκ Μεχμέτ, με τα δικά του συνέδρια, αποφάσισε, αφού έλαβε την έγκριση της υψηλής Πύλης, να σκοτώσει 486 προεστώτες του τόπου, όλους τους μητροπολίτες, αρκετούς ηγούμενους, ιερομονάχους, ιερείς, δασκάλους, προύχοντες, οι οποίοι εθεωρούντο επικίνδυνοι. Έτσι άρχισε το ανόσιο έργο του την 9ην Ιουλίου, και αφού πρώτα απηγχόνισε τον αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, στην συνέχεια καρατόμησε, έσφαξε τους μητροπολίτες Πάφου Χρύσανθο, Κιτίου Μελέτιο, Κυρηνείας Λαυρέντιο, τον ηγούμενο Κύκκου Ιωσήφ, τον οικονόμο του Τιμίου Σταυρού Όμόδους Ευτύχιο, τον αρχιδιάκονο Μελέτιο, τον ηγούμενο της μονής Χρυσοστόμου, τους ιερομονάχους από την μονή του Σινά, και αρκετούς άλλους, κληρικούς και λαϊκούς. Τρεις ημέρες κράτησε η σφαγή όλων αυτών των ανθρώπων στην Λευκωσία.

συνεχίζεται...

Πηγή: Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός – Ο Μάρτυρας της πίστεως και της πατρίδος – Αρχαίον Κειμένων, σελ. 509-522, Έκδοσις Ιεράς Βασιλικής και Σταυριπηγιακής Μονής Μαχαιρά, Κύπρος 2009